

'Red Rat was van iedereen'

Begin jaren tachtig was **Red Rat** een bekende stripfiguur binnen de linkse actiebeweging. Na ruim 25 jaar is er een nieuw album en is ook eindelijk de tekenaar bekend: beeldend kunstenaar Johannes van de Weert, destijds zanger van punkband de Rondos.

TEKST EN FOTO HUGO HOES

Wie is Red Rat?

Johannes van de Weert: 'Oorspronkelijk was dat mijn graffiti-naam. Een figuurtje met een naam die als een soort handtekening op muren verscheen. Die was al een beetje bekend voordat het een strip werd. Daarnaast schreef ik onder dat pseudoniem artikeltjes in *Raket*, een gestencild fanzine van ons KunstKollektief Dubio. We woonden met z'n zessen in Rotterdam, zaten allemaal op de kunstacademie en speelden in punk-

band de Rondos. Op 30 april 1980 waren wij bij de kroningsrellen in Amsterdam. Dat werd een enorme ravage en vanaf toen werd het een stripfiguurtje. Het eerste deel van *Red Rat* ging over de kroning. Ik heb toen een strip gemaakt over de vechtpartijen met de politie, tussen de varkens en de ratten. Dat is gestencild in een oplage van 250, een klein boekje dat om een of andere reden bij heel veel mensen aansloeg. Daar bleef maar vraag naar, waarop het als bijlage verscheen bij *Raket*. Dat blad was sowieso heel dik, want iedereen kon daar tekeningen, foto's of teksten voor insturen. Vervolgens heb ik een tweede deel gemaakt, over een kraakactie, en die werden samen in een stripalbum uitgebracht. Zo is *Red Rat* begonnen.'

Vanuit Rotterdamse kunstkringen.

'Eigenlijk hadden we op de kunstacademie weinig te zoeken. Dodelijk saai was het daar. Wij deden als groep onze eigen projecten, en die lagen nogal moeilijk op de academie. Werd totaal niet gewaardeerd, want alles moest indivi-

dueel. Een van onze projecten was de band. Muziek vonden we ook veel interessanter dan beeldende kunst. We brachten platen, posters, boeken, fanzines en strips uit en *Red Rat* was er daar een van. Het blad *Raket* was in de punkscene ook wel toonaangevend, en ging uit van een mooi principe. Alles wat werd ingestuurd drukten wij af en we stencilden ons helemaal bewusteloos. Dat liep uit de hand en groeide ons helemaal boven het hoofd, want de hoeveelheid werd gigantisch. De

laatste *Raket* bevatte 232 pagina's en dat keer duizend. Allemaal gestencild, soms ook nog in kleur. Terwijl het idee van fanzine juist was dat iedereen zijn eigen boekje maakte. Daar moest het weer naar terug, dus zijn we gestopt. Kon iedereen het weer zelf doen.'

Do it yourself.

'Dat was ons credo. Zo begon de kunst ook. We vonden eigenlijk dat kunst waardeloos moest zijn. In die zin van dat het geen geldelijke waarde moest vertegenwoordigen. We maakten liever gestencilde dingen dan dure schilderijen of etsen. Dat lag volledig buiten onze werkelijkheid. Voor een tijdje.'

Hoe werd Red Rat verkocht?

'Het werd heel groot. Het eerste album, met twee delen, kende een eerste oplage van tweeduizend. Daarna werden er nog 2000 bijgedrukt. Met de gestencilde versie er bij, waren het er meer dan 5000. Ook van buiten de punkscene was er veel vraag. Van alle delen samen zijn er toch wel 20.000 verkocht. Hoefden we niets voor te doen en ging helemaal vanzelf, omdat je was ingebed in een gigantische beweging. Dat is nu allemaal anders. Van de Rondos werden ook 2500 lp's verkocht. Marketing kenden we niet. Goddank.'

En de verspreiding?

'Alles werd via het eigen ondergrondse punkcircuit verspreid en verkocht bij optredens of in kraakcafés. Er lagen helemaal geen boekjes in winkels. Op een gegeven moment belde Atheneum uit Amsterdam: "We krijgen hier allerlei mensen die vragen naar *Raket* en *Red Rat*. Mogen we dat verkopen?" Waarop wij zeiden: "Eigenlijk niet." Ze wilden daar winst op maken, logisch, maar dat wilden wij helemaal niet. Winst... Alles was zo goedkoop mogelijk, tegen kostprijs. Eerst verkochten ze het ook alleen tegen inkoopprijs. Later kwam *Red Rat* in stripwinkels te liggen en werd er wel winst op gemaakt.'

Red Rat doet zelf nooit zoveel.

'Het mooie is dat hij allerlei gebeurtenissen

Johannes van de Weert: 'Wie Red Rat zag dacht: dat kan ik ook. Ik heb nooit de behoefte gehad om mijn naam er bij te zetten. Ook nooit aan gedacht.'

meemaakt maar vooral als observator. Het gebeurt en overkomt hem, en af en toe wordt hij heel erg boos. Dat is eigenlijk de enige handeling die hij doet. Achter hem langs beweegt een decor waar van alles gebeurt. Dat vertelt het verhaal. Red Rat treedt niet erg handelend op. Daar komt het meestal niet van.'

Hoe ging c.q. ga je te werk?

'Eerst loop ik een tijdje met een thema of gebeurtenis rond waarvan ik denk dat het interessant is om wat mee te doen. Als mij daar dan een illustratie bij te binnen schiet maak ik een schetsje. Op een gegeven moment heb ik een mapje vol, en als je dat dan op tafel uitlegt heb je eigenlijk het verhaal al. Dan is het alleen nog een kwestie van structureren en zorgen dat het kop en staart krijgt. Het is ook meer een fotoreportage dan een ingewikkeld verhaal met een plot. Dat ligt mij ook niet zo en vind ik niet interessant in dit geval. De beelden en de decors vertellen het verhaal.'

Red Rat loopt nogal verbaasd rond.

'Hij heeft een oprechte verontwaardiging en

kiest daarom meestal ook wel partij. Red Rat verdrinkt een beetje in de gebeurtenissen en dat is mooi om te laten zien. Want daar heeft iedereen mee te maken. Dat is versimpeld de ondertoon van de strip.'

Waarom een rat?

'Ooit was er een Amsterdamse politicommissaris die krakers en punks vergeleek met raten die bij rellen uit riolen kwamen om te keer te gaan. Dat werd direct een geuzennaam. Daarop heb ik van de gevestigde orde maar varkens gemaakt. Beetje zwart-wit, maar wel duidelijk.'

Stond je destijds bekend als Red Rat?

'Alleen voor de artikeltjes die ik schreef. In de eerste tien delen staat mijn naam ook niet. Eigenlijk is nooit duidelijk geweest wie het

maakte. Wist niemand, behalve mijn directe omgeving. Had wel iets romantisch en zorgde soms voor een raar effect. Zo stond ik een keer in een zaal bij een concert en maakte een jongetje van een jaar of vijftien met een viltstift een prachtige Red Rat op de muur. Hij tekende het alsof het zijn eigen handtekening was. Ik vond dat zó mooi. Red Rat was van iedereen. Ik heb nooit de behoefte gehad om mijn naam er bij te zetten. Ook nooit aan gedacht.'

Kom...

'We deden dat sowieso niet. Als we signeerden was het als *Raket* of de Rondos.'

Straks moet je in de boekhandel signeren.

'Zover ga ik niet, al vind ik het nu wel goed dat mensen weten wie het heeft gemaakt.'

En alles moest schijnbaar makkelijk lijken.

'We wilden laten zien dat je muziek, boeken of bladen kon maken zonder platenmaatschappijen, studio's, uitgevers, demo's en reclamecampagnes. Of zelf strips maken. Na-

tuurlijk vond ik het leuk om op deze manier te tekenen, maar het toonde ook dat je vrij eenvoudig een niet al te gecompliceerde strip kunt maken. En dan nog zelf uitbrengen ook. Wie Red Rat zag dacht: dat kan ik ook. Al bleek het in de praktijk nog vrij complex om eenvoudig te tekenen, voor veel mensen was het toch een eerste aanzet.'

Was het kunst of actie?

'Met dat soort begrippen hielden we ons niet bezig. We woonden met zijn allen in een pand, werkten zo hard mogelijk en bekommerden ons er niet om wat het nu precies was. Maar met kunst wilden we niet zoveel te maken hebben. Dat klonk toen voor ons veel te elitair. Als je het nu kunst noemt, prima, toen zei het me niets.'

Waarom is er nu pas een nieuw album verschenen?

'In 1983 ben ik ermee gestopt omdat Red Rat overall verscheen. Zo had de PSP hem opeens in hun blaadje staan met een PSP-vlag. Werd ik nog heel boos over. Hij was nergens aan gelieerd en dat was juist het mooie. Met de Rondos gebeurde hetzelfde. Toen we een icoon van de beweging werden zijn we gestopt. Zodra iets ging verharderen, en een symbool of een product werd, hielden we ermee op. Tien delen was ook wel mooi genoeg. Dat hij nu terug is, komt omdat vorig jaar het verzameld werk van de Rondos is uitgebracht. Voor die box had ik twee mini-Red Rat-deeltjes getekend om te illustreren hoe het er in die tijd aan toe ging. Zodoende was ik weer aan het tekenen geslagen. Vervolgens vroeg ik me af hoe Red Rat er nu aan toe zou zijn. Dat werden deel elf *Het heimwee* en twaalf *De spijt*. Daarin onder meer de vraag of hij zich schuldig voelt over zijn actieverleden.'

Geïnspireerd op het verhaal van Wijnand Duyvendak?

'Ja, die zit er ook in onder een andere naam.'

Red Rat lijkt teleurgesteld.

'Verward omdat hij niets terugziet van de politieke linkse idealen waarvoor hij zich heeft ingezet. Daar is in het straatbeeld niets van te herkennen. Wel wordt hij op een enigszins NSB-achtige manier bekeken vanwege zijn actieverleden. Overigens ben ik ook al aan een volgend album begonnen.'

Weer op kringlooppapier?

'Altijd grauw, met het goedkoopste karton, om in dezelfde stijl te blijven. Strips worden tegenwoordig serieus genomen en op glanzend papier, mooi gebonden, uitgebracht. Maar hieraan kun je nog zien dat het handgemaakt is.'

In oktober verschijnt *De avonturen van Red Rat - deel 13 & 14*